Organ for SOR

Rapport

Nr. 3 1991 37. årg.

[illegible]

Frivillighetssentraler:
Ny giv for organisasjonene?

Villighet til frivillighet i nærmiljøet

Grensesprengende kulturfestival

Reformen:
Seks måneder på vei

SAMORDNINGSRÅDET – Råd for samordning av humanitært og yrkesmessig arbeid for psykisk utviklingshemmede

ISSN 0802-2224

Rapport

Utgiver: SAMORDNINGSRÅDET – Råd for samordning av humanitært og yrkesmessig arbeid for psykisk utviklingshemmede

Leder: Orvar Thorsrud, Lyngv. 8, 2312 Ottestad, tlf. 065/76 675

Sekretær: Tormod Mjaaseth, Hamreheia 17, 4631 Kristiansand S., tlf. 042/90 571

Redaktør: ÅSE STAUDE

Bladet kommer ut med
6 nummer i året.
abonnementspris kr. 80,– pr. år.
løssalgspris kr. 15,– pr. nr.

ABONNEMENT/ADRESSE-FORANDRINGER:
Forretningsfører **Alf Skansen**
Teglvegen 2, 2312 Ottestad
Tlf.: 065/77 151 el. 064/12 000
Bankgiro: 1813.10.53580
Postgiro: 5 09 47 35

ANNONSER:
RAPPORT
Postboks 98, 3570 Ål
Tlf.: 067/81 694
Bankgiro: 2320.07.17384

MANUSKRIPTER
sendes redaktør **Åse Staude**
Homans vei 18, 1310 Blommenholm
Tlf.: 02/54 14 21

SOR's Forskningsfond:
Gunnar Brekke
Haukelandsbakken 2
5009 Bergen
Tlf. 05/20 02 30

I DETTE NUMMER:

Nye tider, nye utfordringer! ..... s. 73

30 mill. kroner til organisering av frivillig arbeid ..... s. 74

Frivillighetssentraler:
Ny giv for organisasjonene? ..... s. 76

FVS:
Organisert frivillighet ut fra behov .... s. 78

Villighet til frivillighet i nærmiljøet ..... s. 81

Organisasjonenes oppgave:
Ikke lengre arbeid for, men med psykisk utviklingshemmede ..... s. 84

Psykisk utviklingshemmede og idretten:
IPU-utvalgets perspektiver på 90-årene ..... s. 86

Grensesprengende kulturvestival ... s. 88

CREAHM:
Rett til kultur og kunstnerisk utfoldelse ..... s. 90

NFPU:
"Sex - en del av livet også for psykisk utviklingshemmede ..... s. 93

Forskerkonferanse i Uppsala ..... s. 94

IASSMD-stipend til unge forskere .... s. 95

Reformen:
Seks måneder på vei ..... s. 96

Ingen tvangsflytting fra Vestnes.....s. 98

Nye tider, nye utfordringer!

Det var både resignasjon, frustrasjon og sårе følelser som kom til uttrykk på SORs arbeidsseminar for medlemmer av frivillige organisasjoner. Om offentlige myndigheter – i kjølvannet av HVPU-reformen – har invitert til Idédugnad og avsatt en pott til organisering av frivillig arbeid, er veien på ingen måte klar når det gjelder ansvarsfordeling og samarbeidstiltak i nærmiljøene.

Organisasjonene opplever mange steder en kald skulder vis á vis lokale myndigheter. Etatene på sin side er mest opptatt med å bygge ned institusjoner som i sin tid ble reist ved innsamlede midler.

Det er nye tider og nye utfordringer. Kanskje mer enn noensinne trengs dugnasånd, ildsjeler og engasjement. Det trengs omstilling fra alle involverte. Mer enn noensinne er det nødvendig å trekke lasset sammen.

Myndighetene har lansert idéen om lokale frivillighetssentraler. Enkelte miljøer har erfaring med nærmiljøutvalg. Leserne får eksempler fra begge organisasjonstyper i dette nummer av "Rapport", og innholdet forøvrig er for en stor del viet temaet frivillig innsats/organisasjoner.

Det finnes neppe en sannhet om hvordan et nærmiljø best skal funksjonere. Det må være lov å prøve og feile. Men en koordinator til å organisere arbeidet synes å være en forutsetning for å effektivisere de ressursene som finnes. Så gjelder det å rette blikket og møte nærsamfunnet. Eller for å sitere Henry Ford: "Å komme sammen er en start, å holde sammen er et fremskritt, å arbeide sammen blir en suksess!"

åst-

30 mill. kroner til organisering av frivillig arbeid

Ikke overta, men være vaktbikkje. Organisasjonene er et viktig redskap i denne fasen av HVPU-reformen, og lokale frivillighetssentraler er Regjeringens nye modell.

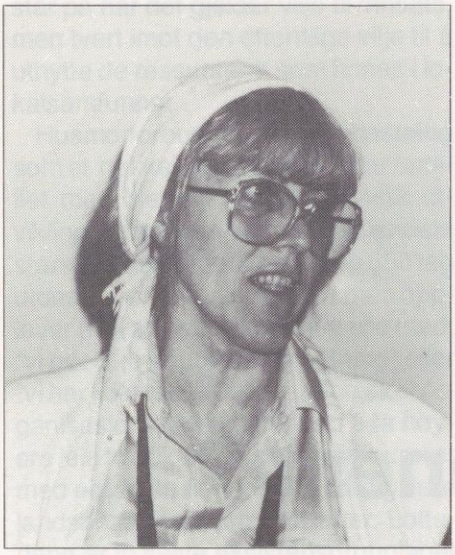
- Noe må gjøres for felleskapet, men noe må være fra hjerte til hjerte. Frivillige organisasjoner er noe vi har bruk for til alle tider, og ikke minst nå i den aller viktigste fase i HVPU-reformen, slo sosialministerens personlige rådgiver, *Inger Jo Haaland*, fast på SORs arbeidsseminar for medlemsorganisasjonene i Asker i mars.

– Det er nå mange står i ferd med å flytte inn i egne boliger, det oppleves usikkerhet foran en ny tilværelse. Organisasjonene kan gjøre mye for at mennesker med psykisk utviklingshemming kan få det kvalitativt bedre i sitt nye liv.

Haaland viste til den forrige regjeringens Idedugnad ifjor, som hadde til formål å skape bedre samspill mellom det offentlige og de frivillige organisasjonene. Om organisasjonene ikke var særlig visjonære, ga en rekke da og senere signaler om å ville delta. Resultatet ble en ny post på 30 mill. kroner på Statsbudsjettet, som skal gå til organisering av frivillig arbeid.

FRIVILLIGHETSSENTRALER (FVS)

Røde Kors har sin Besøkstjeneste.

– Noe må gjøres for fellesskapet, men noe må være fra hjerte til hjerte, sa sosialministerens personlige rådgiver, Inger Jo Haaland på SORs arbeidsseminar.

Lions' kjører på turer. Speiderne har ansvar for ungdom osv.

Regjeringen vil samle arbeidet i lokale frivillighetssentraler (FVS), som vil få driftstilskudd etter søknad og bli evaluert etter to års prøvedrift. FVS skal kartlegge eksisterende frivillig innsats, registrere behov og tilbud, finne gode og målrettede samarbeidsformer mellom organisasjoner, kommuner o.a., kort sagt være bro-bygger mellom dem som trenger hjelp og dem som vil yte.

– Start med et kontor og en lønnet koordinator, rådet Haaland. Senere vil det bli nødvendig med "opplæringspakke": Et grunnkurs for frivillige, et kurs for mellomledere og skolering av ledere. Ikke minst holdningsmessig skolering blir nødvendig: "hvordan være en god frivillig uten å bli veldedig".

Regjeringen ønsker å få erfaring fra ulike samarbeidsformer. Kommunen kan være arbeidsgiver, eller en av organisasjonene. Frivillige organisasjoner skal vel å merke ikke overta offentlig ansvar, men man tenker seg mange medspillere og et bredt spekter med oppgaver tilknyttet FVS og eventuelt trekke arbeidsledige inn i arbeidet.

SALEN

Engasjerte deltakere på arbeidsseminaret ga uttrykk for skepsis til frivillighetssentraler og ønsket mer håndfast hva som er offentlig ansvar. Øremerkede midler vil komme organisasjonene til gode, ikke først og fremst psykisk utviklingshemmede, ble det hevdet

Kommunene har allerede god kontakt med frivillige organisasjoner, FVS er bare et nytt navn på noe som allerede er igang. Det er ikke nødvendig "å finne opp" noe mer.

Hvor er forresten Kulturdepartementet i denne sammenhengen? Det er bare snakk om å få kulturetaten med på banen. Det er altfor tilfeldig hvor mye de kommunale kulturkontorene får av driftsmidler.

Frivillighetssentraler:

Ny giv for organisasjonene?

Resignasjon og frustrasjon preger frivillige organisasjoner i forhold til HVPU-reformen.

Dagens situasjon er mange steder nedslående. Organisasjonene ønsker å hjelpe lokalsamfunnet med å løse omsorgsoppgaver, men kommunene er livredde for egne kostnader.

Dette kom fram i en paneldebatt i Asker i SOR-regi, der bl.a. en rekke frivillige medlemsorganisasjoner deltok.

NORGES RØDE KORS
tviler på om organisasjonene kan bidra med arbeid, men tror på informasjonspåvirkning, ifølge visepresident Elin As*bjørnsen*. NRK har som formål å hindre og lindre nød og lidelse og har plikt til å finne botemidler gjennom frivillig innsats. Det er vanskelig å bidra med tiltak, mener Asbjørnsen. Det er både politisk og økonomisk vanskelig å få endret på forholdene uten formell tyngde og beslutningsmyndighet.

Røde Kors vil imidlertid øke omfanget av avlastningstiltak for folk med bistandsbehov, dernest gå nye veier med tanke på å øke forståelsen for integrering av alle i samfunnet.

NORGES HUSMORFORBUND
tror ikke det er organisasjonene det

står på når det gjelder vilje til innsats, men tvert imot den offentlige vilje til å utnytte de ressursene som finnes i lokalsamfunnet.

Husmorforbundet ser på avlastning som et nøkkelord når det gjelder familier med hjemmeboende psykisk utviklingshemmede og har med landets største studieorganisasjon og 850 lag utdannet avlastere i stor stil, men opplever å bli avvist av kommunene med: "vi har ikke behov for avlastning" eller "vi har ikke råd". Kommunene øker organisasjonenes utgifter ved å ta høyere leie for lokaler. Staten konkurrerer med organisasjonene om stadig flere landsomfattende statslotterier. Lotteriene er jo selve eksistensgrunnlaget for flere organisasjoners hjelpearbeid!

Husmorforbundet er skeptisk til bevilgende myndigheter. Alle partier på Stortinget har de tre siste årene ønsket en tilbakeføring til organisasjonene mange av de områdene som kommunene tidligere overtok fra organisasjonene. Dette er et formidabelt tilbakeskritt som styres av kommunenes økonomi!

Husmorforbundet er imidlertid glad for utspillet med frivillighetssentraler. Et koordineringsapparat trengs. Til nå har organisasjonene laget det ene opplegget flottere enn det andre og kranglet så å si for åpen scene hvem som var først!

– Få bryr seg om den negative utvikling for organisasjonene, slo lederen *Ingunn Birkeland* fast og ser på Husmorforbundets oppgave som tosidig: å være vaktbikkje og å utdanne flere avlastere.

NORSKE KVINNERS SANITETSFORENING

har som motto: "Omtanke i nærmiljøet", men vurderer et nytt motto: "Beredskap mot likegyldighet". NKS har 13 institusjoner for psykisk utviklingshemmede rundt omkring i landet, små hjem for de svakeste, som nå bygges ned.

– Denne gruppen vil alltid ha en spesiell plass i våre hjerter, slo NKS' representant, *Margunn Ervik fast*. NKS har på fylkesbasis drøftet kurs for støttekontakter og avlastningskurs, men ønsker velkommen en samarbeidsplan om strategien. Til nå har NKS sett det som en plikt å informere medlemmene om kommunenes planer for ulike tiltak i forhold til egne planer.

STØTTELAG FOR PSYKISK UTVIKLINGSHEMMEDE

i Sør-Trøndeag har vært på banen siden 1951, en foreldreorganisasjon på lokalplanet, som har gitt store bidrag gjennom årene, bl.a. bygget to institusjoner for psykisk utviklingshemmede (i samarbid med NKS og Samemisjonen), opprettet stipendiekasse for personalet og drevet informasjonsvirksomhet. Tidligere hadde støttelaget 600 medlemmer, men i takt med samfunnsutviklingen er både oppgavene og medlemstallet betydelig redusert. Støttelaget. som idag har ca. 100 medlemmer, har betydelig erfaring med gruppen og ønsker å hjelpe til med integrering i lokalsamfunnet, med besøkstjeneste og være pådriver i forhold til kommunens støttekontaktvirksomhet, ifølge *Asbjørn Berg-Buan*.

FVS:

Organisert frivillighet ut fra behov

"DET LILLE EKSTRA"

En frivillighetssentral (FVS) skal ikke selv være operativ, men formidle tjenester mellom yter og bruker i nærmiljøet. Det er snakk om *det lille ekstra*, som hverken kan eller bør bli offentlige myndigheters ansvar, tjenester som skal være *et supplement* til det kommunale omsorgsapparatet. FVS skal være bindeledd og kontaktpunkt mellom dem som ønsker å yte en frivillig innsats og dem som ønsker å få oppgaver utført av frivillige. Tjenestene kan være besøk, turfølge, ærend, vaktmesteroppgaver o.a.

Sosialdepartementet tenker seg nå ulike modeller av organiserte frivillighetssentraler, to års prøvedrift og deretter evaluering.

LAMBERTSETERMODELLEN

Norges Røde Kors var først ute, og modellen på Lambetseter, som delvis drives etter amerikansk mønster, er utviklet og finansiert av Røde Kors-organisasjonen og bydelsforvaltningen i fellesskap. Lederen startet med blanke ark i februar og har siden hatt hendene fulle.

Bl.a. er det stort behov for ledsagerhjelp og transporttjenester.

Lambertseter, som i sin tid var lan-

Sosialdepartementet mobiliserer nå frivillige organisasjoner til nærmiljøarbeid. "RAPPORT" har besøkt landets første frivillighetssentral, den ligger i bydelshuset på Lambertseter, vegg i vegg med bydelsforvaltningen. Lederen, *Are Albrigtsen*, ser muligheter og har store forventninger til organisert formidling.

dets første drabantby, er nå en veletablert bydel med 11 000 innbyggere (27% over 67 år), med en rekke organisasjoner og aktiviteter. Det gjaldt for FVS-lederen å gjøre seg kjent i nærmiljøet gjennom utallige møter med ulike institusjoner/etater/organisasjoner. Ikke minst viktig var det å gjøre organisasjonene kjent med hverandre. Den ene visste knapt hva den andre gjorde, viste det seg. Nå tråkker de ikke lenger i hverandres bed. FVS rekrutterer innsatsvillige og registrerer behov, mens et brukerforum (fra organisasjonene/institusjonene/etatene) samarbeider om tiltak, fordeler oppgaver og gir retningslinjer.

En storstilet vervekampanje fra FVS' side er nå på trappene: En uke med plakater, annonser og stands, tusenvis av løpesedler skal deles ut, nærradio og nær-TV vil gjøre det klart at frivillig innsats er ønsket og at interesserte – med eller uten organisasjonstilnytning – kan melde seg.

HJELP PÅ BRUKERNES PREMISSER

– Vi møter brukerne på deres egne premisser, understreker Are Albrigtsen. Bl.a. har NFPU regionalt kommet med konkrete ønsker/behov. Han har

Organisasjonene må lære seg å samarbeide og tenke nytt, mener lederen av Lambertseter Frivilligsentral, Are Albrigtsen, som er godt i gang i bydelen.

en lang liste med personer med psykisk utviklingshemming som er kommet tilbake til hjemkommunen, som først og fremst ønsker ledsagere i svømmehallen, på dans, tur og kafé. Så vil tiden vise om *de* til gjengjeld kan utføre oppgaver i fellesskapet.

I tillegg har han andre baller i luften, bl.a. et prosjekt i samarbeid med hjemmesykepleien. Det gjelder besøkstjeneste til hjertesyke, astmatikere, kreftsyke o.a. som får faglig hjelp av hjemmesykepleier og kanskje venter på sykehusplass, eller som nettopp er kommet hjem fra sykehus. Her kan folk med egen erfaring være til hjelp både for pasient og pårørende.

- Forøvrig åpner et nytt aktivitetssenter for eldre, funksjonshemmede o.a. nå i sommer. Som supplement til daglige tjenester blir det behov for et hundretalls frivillige til ledsagertjeneste, lett hjelp i kafeteriaen, til faste arrangementer/turer, hente- og bringetjeneste, som pasientvenn og til handletjeneste. – Som supplement til det ordinære servicetilbudet, gjentar Albrigtsen, som har til mål å gi oppgavene "status".

BEDRE SAMARBEID/TENKE NYTT

FVS-lederen har bare godt å si om godtfolks villighet til innsats i fellesskapet. Om enkelte etater er reserverte overfor frivillig innsats, så gjelder dette ikke på Lambertseter, som er innstilt på nytenking. Selv har han kontor vis á vis bydelens konsulent for psykisk utviklingshemmede, jobber i et faglig miljø og tror det gir gode muligheter til å skape et viktig supplement.

Organisasjonene må lære seg å samarbeide bedre, tenke nytt og kanskje endre litt på holdninger. Et Brukerforum er velegnet til å bryte barrierer. FVS ser det som en oppgave å tilby kurs i administrasjon uten å legge seg opp i organisasjonskulturen. En holdningsendring er mulig. Ordet veldedighet er forlengst ute av språket i disse kretser. Nå er det snakk om frivillig arbeid *ut fra behov.*

VILLIGHET TIL FRIVILLIGHET I NÆRMILJØET

Folk i Ottestad ønsker å bidra til å skape et sterkt sosialt nettverk i nærmiljøet. De ønsker seg en lønnet koordinator som kan samordne kommunale og frivillige tiltak og lover til gjengjeld firedobbelt innsats. Men byråkratene er lite interessert.

– Folk i lokalmiljøet skal ikke overta kommunale forpliktelser, men være med å dra lasset, sa leder i SOR, *Orvar Thorsrud* på arbeidsseminar for medlemsorganisasjonene i Asker.

Lederen i SOR, som til daglig er rektor ved Åkershagan skole, orienterte om sine erfaringer med frivillig nærmiljøarbeid på hjemstedet Ottestad nær Hamar. Tettstedet har i flere år hatt et arbeidsvillig nærmiljøutvalg etter Floraprosjekt-modellen.

BEGRENSEDE KOMMUNALE TILBUD

Ottestad-området, som er en del av Stange kommune, har ca. 6000 innbyggere, en jordbruksbygd med offentlig og privat service, med små og store bedrifter, barne- og ungdomsskole, Steinerskole, offentlige og private barnehager osv., dessuten tre store institusjoner: Åkershagan sentralhjem (for psykisk utviklingshemmede), Sannerud psykiatriske sykehus og Rehabiliteringssenter for Hedmark sentralsykehus (tidl. Østlandske Vanførehjem). Folk med avvik er en del av miljøet. De aksepteres, og det føles som et tankekors at mange nå skal flytte til et sted der de kanskje blir alene.

Et nærmiljøutvalg med en lønnet koordinator kan styrke det sosiale nettverk betydelig, sier leder i SOR og medlem av nærmiljøutvalget i Ottestad, Orvar Thorsrud, som orienterte om temaet på arbeidsseminar i SOR-regi.

Også Ottestad har sine eksistensielle problemer: oppløsning av samliv, ensomhet blant eldre og funksjonshemmede, sosial usikkerhet, rusproblematikk m.m. Skolen opplever at "vellykkede" barn har for mange tilbud og "taperne" for få. Noen faller utenfor, miljøet oppleves som en labyrint som de ikke greier å lokalisere seg i, de påføres sosiale problemer, gir seg videoen i vold, ødelegger i fortvilelse og protest. Dette blir lagt merke til i lokalsamfunnet. Noen får støttekontakt e. a. tiltak til å komme seg ut av utføret, andre får "alternativ undervisning". Men en svak økonomi setter grenser for kommunalt engasjement. Kommunale etater har svært begrensede tilbud.

40 FRIVILLIGE ORGANISASJONER

– En rekke mennesker bruker en stor del av sin tid til å yte noe for fellesskapet, slo Thorsrud fast. – Det interessante ved Ottestad er at psykisk utviklingshemmede er en selvfølgelig del av miljøet. Vi snur oss ikke når vi møter en avviker, og den innsatsen de frivillige organisasjoner gjør i det daglige, er betydelig.

Folk flest er medlem i en eller flere

organisasjoner og lag. Det er ca. 40 av dem i Ottestad, et aktivt idrettsslag, musikkorps, speidere, ungdomsklubber m.m. De aller fleste har medlemmer med psykisk utviklngshemming.

LØNNET NÆRMILJØSEKRETÆR TIL SAMORDNING AV KREFTER

Ottestad har latente krefter, og nærmiljøutvalget har ønsket å samordne tiltakene og utvikle felles mål. Kommuneetatene har for mange vanntette skott, det gjelder nå å samordne kreftene til felles innsats. Utvalget ønsker seg en nærmiljøsekretær som kan være krumtapp og koordinere et utviklingssystem der kommunale etater samhandler med frivillige organisasjoner. Oppgavene vil være mange, og den viktigste blir å styrke samarbeidet i miljøet, utnytte tilgjengelig kompetanse, være idéskaper og ha oversikt over nærmiljøet.

Å gi informasjon er en forutsetning, og utvalget har foreslått et selvfinansiert blad (støtteannonser), som tar opp nærmiljøspørsmål folk er opptatt av, og som kommer regelmessig i alle postkasser.

Nærmiljøutvalget i Ottestad lovet firedobling av innsatsen med en koordinator. Forslaget vakte stor begeistring i politiske kretser, men opplevde å havne nederst på budsjettlisten.

– Det må være villighet til å ta i bruk mer frivillig arbeid, påpekte Orvar Thorsrud. – Det virker som om byråkratene vil styre det selv. Vi for vår del har intet ønske om å overta alt, men være et sterkt supplement. Det må være plass til å gi hverandre noe i hverdagen, vise litt medmenneskelighet og bidra til et sterkere sosialt nettverk.

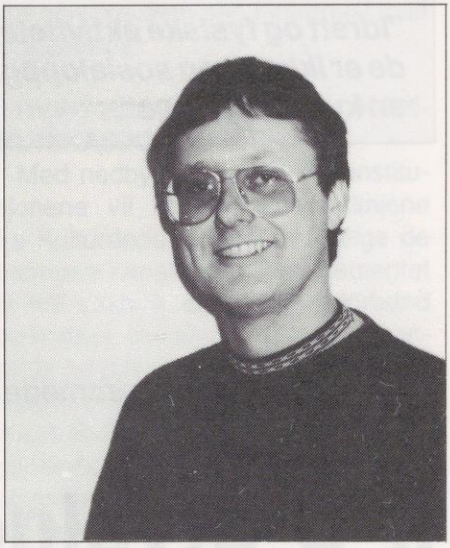
Organisasjonenes oppgave:

Ikke lengre arbeid *for*, men *med* psykisk utviklingshemmede!

Frivillige organisasjoner har som oppgave å gi tilhørighet. Hvilket menneskesyn har de, og hvilke virkemidler? Hva ønsker medlemmer med psykisk utviklingshemming av organisasjonene?

– Den største feil vi gjør er å snakke om psykisk utviklingshemmede som *gruppe*. Da fratar vi dem deres personlighet. I møte med psykisk utviklingshemmede møter vi enkeltmennesker som også er psykisk utviklingshemmet, sa institusjonsprest HVPU *Terje Auli* på SOR-konferanse, såkalt arbeidsseminar for bl.a. medlemsorganisasjonene på Leangkollen i mars.

"Dissimilis-typene" er ikke generelle. Presten presenterte Tor, Pål og Kari, alle spesielle personer, hjerneskadde, døve og blinde, formet av erfaring og liv. Alle ønsker kontakt.

Organisasjoene har gjort mye for *psykisk utviklingshemmede. Nå må de gjøre noe* med *dem, sier inst.prest Terje Auli.*

PSYKISK UTVIKLINGSHEMMEDE SØKER ORGANISASJONENE

Mennesker med psykisk utviklingshemming søker organisasjonene for å møte mennesker og drive aktiviteter sammen med mennesker. Da blir spørsmålet: hvordan opplever det enkelte medlem den enkelte organisasjon? Hvordan blir han møtt? Blir han nedvurdert? Tilsidesatt? Blir han møtt, men "brukt" (eks. gå til avisene og publisere)? Opplever han å ha verdi? Opplever han at her er det godt å være?

GAMMELT TANKEGODS OG ORGANISAJONENES TROVERDIGHET

– Hva er egentlig problemet med psykisk utviklingshemmede i organisasjonene? Er det organisasjonene det er noe i veien med? spør Auli.

Organisasjonenes tankegods er å gjøre noe *for* dem, og ikke noe *med* dem. Å møte mennesker som er forskjellige fra oss, er å møte sider av oss selv som vi er lite kjent med. Mørke sider, som vi kanskje ikke liker. I møte med psykisk utviklingshemmede skal vi ikke prestere noe, vi skal bare "være".

– Organisasjonene har gjort mye *for* psykisk utviklingshemmede. Nå må de gjøre *med* dem, sa Auli. – Skal organisasjonene gi tilhørighet, må denne omfatte alle mennesker som søker dem. Eller for å si det litt kristelig: det gjelder å skape litt himmel på jorden.

Men her driver vi ikke notfiske. Vi fisker med stang . .

"Idrett og fysiske aktiviteter for psykisk utviklingshemmede er ikke noen sosialoppgave, men – som for alle andre – en kulturoppgave".

Psykisk utviklingshemmede og idretten:

IPU-utvalgets perspektiver på 90-årene

Alle 19 idrettskretser i landet har idag eget IPU-utvalg (idrett for psykisk utviklingshemmede). Ikke alle er kommet like langt i arbeidet, men tilbudsvolumet vil øke etter hvert som særforbundene kommer igang.

– Det er fristende å bruke begrepet "utviklingsidrett" om det som skjer. Begrensningene setter vi som ledere og trenere, sa leder i Norges Idrettsforbunds IPU-utvalg, Leif-H. Paulsen bl.a. på Kulturdepartementets konferanse om fysisk aktivitet.

Flest mulig skal få sjanse til å utøve idrett i sitt nærmiljø etter egne forutsentinger, ønsker og behov. Dette er NIFs målsetting for idrettsarbeid for mennesker med psykisk utviklingshemming.

IPU-utvalget kanaliserer arbeidet gjennom
særidrettene
idrettskretsene
kulturetatene (fylke/kommune)
og forventer oppslutning fra flere

særforbund. Foreløpig er følgende med i arbeidet:

Svømmeforbundet
Fotballforbundet
Håndballforbundet
Gymnastikk- og turnforbundet
Handicapidrettsforbundet
Orienteringsforbundet
Skiforbundet
Gang- og turmarsjforbundet
Friidrettsforbundet.

Alle idrettskretsene har dessuten eget IPU-utvalg i en eller annen form, som arbeider med IPU-spørsmål. Noen er kommet langt, andre har såvidt startet.

TILTAK VIS Á VIS IDRETTSLAGENE

– NIF/IPU arbeider med planer om å få finansiert idrettsskoler for psykisk utviklingshemmede i 100 kommuner, opplyste Paulsen. Så langt har IPU stimulert kretsene gjennom informasjon/økonomiske tilskudd. På lokalnivå er antall lag med en eller annen integreringsform nådd opp i overkant av 300.

IPUs handlingsmål for 1991 er bl.a. å utdanne instruktører generelt og spesielt, formidle kunnskap og holdninger vis á vis idrettslagene, bevisstgjøre særforbundene, involvere forelдre og engasjere seg i internasjonalt idrettsarbeid.

HVPU-REFORMEN/NYE KOMMUNIKASJONSLINJER

Med nedbygging av HVPU-institusjonene vil kommunikasjonslinjene fra Kulturdepartementet nå følge de ordinære kanaler: fra Departementet til NIF sentralt, derfra til særforbund og kretser, dessuten fra Departementet til fylkeskommunene, men arbeid rettet mot institusjoner vil falle ut etter hvert. NIF ønsker imidlertid å ta vare på tradisjoner og ressurser fra "institusjonsidretten" og STUI og den kompetanse dette representerer.

– IPU-arbeidet representerer en idrett i stadig utvikling, og det er fristende å bruke begrepet "utviklingsidrett" om det som skjer, sa Leif-H. Paulsen bl.a. – Begrensningene setter vi som ledere og trenere. Men det er også vi som har ansvaret for å tilrettelegge mulighetene.

Mulighetene og potensialene er antakelig utrolig store, langt større enn vi idag er villige til å tro.

Grensesprengende kulturfestival

Så kom den i gang, verdens første internasjonale kulturfestival for psykisk utviklingshemmede. I to uker i mai var Henie-Onstad Kunstsenter på Høvikodden utenfor Oslo arena for en mangesidig kunstnerisk kreativitet.

Bjarne Andreassen fra Emma Hjorts Hjem avduket festivalplakaten og ønsket "alle som kom vandrende utenfra" velkommen til festivalen. Det var en verdig åpningseremoni med ordfører, sentrets direktør og Torshov skoles musikkorps m.fl.

Kulturfestivalen er det største arrangement noensinne på Høvikodden. I to uker var Kunstsentret åsted for billedkunst, teater, musikk, litteratur, film, video m.m., alt skapt av psykisk utviklingshemmede, for dem, om dem eller med dem. I løpet av festivaldagene kunne over 300 deltakere fra hele Norge, Danmark, Sverige og Island vise sine ferdigheter.

MALERIUTSTILLING

Kunstsentret på Høvikodden liker som kjent å eksperimentere. Publikum har lett for å synke hen i konvensjoner og trenger å bli røsket opp litt, som direktør Per Hovdenakk uttrykte det. For første gang har en profesjonell kunstinstitusjon tatt kunst av psykisk utviklingshemmede på alvor. Den store franske kunstneren Jean Dubuffet ble sitert i programmet, og han sa følgende: "Virkelig kunst gjemmer seg alltid der ingen venter å finne den, der ingen tenker at den finnes og der ingen nevner den med dens rette navn".

Sentralt under festvalen var den store maleriutstillingen. Ingen terapeutisk fritidssyssel, men en bred mønstring klassifisert som kunst. I den internasjonale delen var det ut-

Verdens første internasjonale kulturfestival er åpnet, her avduking av festivalplakaten ved Bjarne Andreassen, til v. institusjonsprest Terje Auli. (Foto: Tore Bergsaker).

valgte bilder av belgiske kunstnere knyttet til organisasjonen Creahm, som i årevis har skapt arbeidsmuligheter for kunstnere med psykisk utviklingshemming. Utstillingen ble forøvrig også vist i forbindelse med verdenskongressen IASSMD i Paris ifjor sommer.

Den norske delen bød bl.a. på billedkunst av Øyvind Dittmann fra Emma Hjorths Hjem, Herleik Kristiansen og Torstein Nilsen, begge tidligere beboere på Trastad Gård.

VIDEO, FILM OG SCENEKUNST

Hver dag i festivalukene rullet "Månedsrevyen" over filmlerretet non stop, der psykisk utviklingshemmede presenterte sitt bilde av verden og hverdagen gjennom egen filmproduksjon.

Publikum ble presentert spillefilmer og kortfilmer omkring temaet funksjonshemming, bl.a. filmen "Reisen", som tar opp holdninger vanlige mennesker ofte har overfor dem som er annerledes.

Men først og sist var det scenekunst på kulturfestivalen: korpsmusikk, danseband, viser, pop og rock, en fersk integrert revygruppe, en rekke teatergrupper som vi kjenner fra forestillinger i inn- og utland til nye knoppskytninger i småmiljøene som hadde sin førsteopptreden på verdens første internasjonale kulturfestival i sin genre.

CREAHM:

Rett til kultur og kunstnerisk utfoldelse

Også psykisk utviklingshemmede har skapende evner som kan utvikles under kyndig ledelse. Bilder av tre norske billedkunstnere ble presentert på Kulturfestivalen på Høvikodden: *Herleik Kristiansens* linoleumstrykk, *Torstein Nilsens* akvareller og *Øyvind Dittmanns* stemninger i blandingsteknikk.

Den store Prismasalen var dessuten fylt med belgisk kunst, skapt av utøvere knyttet til den anerkjente organisasjonen CREAHM. Det er stort marked for denne type kunst i Belgia.

KVALITETSMESSIGE KRITERIER

– Dette er ingen sosial aksjon. I prinsippet har vi lagt samme kunstneriske kvalitetskrav til denne utstillingen som til andre vi viser, sa direktør ved Kunstsentret. *Per Hovdenakk,* under Kulturfestivalen og presenterte billedkunst av psykisk utviklingshemmede.

– Fra første øyeblikk var vi klar over at vi måtte legge oss på et høyt ambisjonsnivå. Da vi begynte å se på materialet, ble det åpenbart at dette er bilder av tildels høy kvalitet.

CREAHM

De norske kunstnerne og deres arbeider er tidligere presentert i "RAPPORT". Belgiske bilder var derimot i Norge for første gang: abstrakte motiver, portretter og naturstemninger i små og store formater, skapt av utø-

vere i den store og anerkjente organisasjonen CREAHM (Creativitee Handicap Mental).

Belgia er kommet langt når det gjelder å fremme kunstneriske og kulturelle aktiviteter for mennesker med psykisk utviklngshemming, understreket direktør Per Hovdenakk, som har besøkt Creahm-avdelingen i Brussel (de finnes forøvrig i mange belgiske byer). Creahm ble grunnlagt i 1978 av en pedagog ved en institusjon, som konstaterte at også psykisk utviklingshemmede har kreative evner som kan utvikles, og at de har rett til kultur og kunstnerisk utfoldelse som andre. Han fikk med seg fagfolk, foreldre o.a. og bygget etter hvert opp en stor og aktiv organisasjon som omfatter en rekke kunstnarter: billedkunst, teater, dans, litteratur m.m., åpne verksteder med etablerte kunstnere knyttet til organisasjonen. En stab på ca. 600 personer arbeider nå innenfor

Creahm. Organisasjonen har vært gjenstand for offentlig oppmerksomhet og fra 1981 fått anerkjennelse som utdanningsinstitusjon.

Billedkunstaktivitetene foregår i store lokaler med godt profesjonelt utstyr og materialer.Profesjonelle kunstnere, som også er pedagoger, går inn i en arbeidssituasjon i et bestemt antall timer hver uke. Hver utøver har flere lærere. Psykisk utviklingshemmede tas med på utstillinger for å se på det som skjer. Også vanlige kunstnere blir invitert til å arbeide sammen med Creahm-utøvere.

Bildene blir tatt godt vare på, de rammes inn og inngår i Creahm-samlingen. Kunsten presenteres i og utenfor Creahm, på vandreutstillinger i ulike EF-land, i private gallerier alene eller sammen med vanlige kunstnere. Bildene selges: 50% av salget tilfaller utøveren, 50% går til Creahm. Inntekt av bilder utgjør halvparten av Creahms driftsbudsjett, resten er offentlig støtte + private sponsorer. Tilsvarende skjer innenfor andre uttrykksformer.

– En strøken profesjonell drift, slo Hovdenakk fast. – Det er et stort marked for denne type kunst i Belgia. Både tyske og belgiske museer kjøper nå kunst av utøvere med psykisk utviklingshemming.

NFPU:

"SEX – en del av livet også for psykisk utviklingshemmede"

Nordisk Forbund Psykisk Utviklingshemming inviterer politikere, kommuneansatte o.a. til konferanse 9.–11. november 1991 på Hanaholmen kulturcentrum i Esbo, Finland.

Følgende emner blir belyst:

* Den psykososiale utviklingen
* Å være foreldre
* Personalveiledning i de nordiske land
* Seksualundervisning i de nordiske land
* Seksuelle overgrep
* Barrierer som hindrer utviklingshemmedes seksualitet på egne premisser

Konferanseavgiften (inkl. hotell/pensjon) er FIM 1600, tillegg for enkeltrom FIM 400, som må innbetales på postgiro SF 1258 754 innen 8. 11. 1991 (ved avbestilling etter 1. 9. 1991 – FIM 150, ved avbestilling senere enn 10 dager før konferansen, må hele avgiften betales).

Påmelding til konferansen innen 8. 10. 1991 til FDUV, Tölögatan 27 A, 15 SF-00260 Helsingfors, Finland.

Konferanseansvarlig: Lis Hammild, NFPU Danmark, tlf. 98 67 38 55, og Mikael Lindholm, FDUV Finland, tlf. 90 40 70 70.

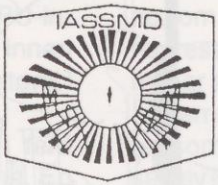
Forskerkonferanse i Uppsala

Som tidligere nevnt i "RAPPORT" vil neste internasjonale forskningskongress IASSMD "Sharing a vision of the future" finne sted i Brisbane, Australia 5.–9. august 1992. I denne forbindelse ser Nordisk Forbund Psykisk Utviklingshemming det som en oppgave å presentere *nordisk forskning* på verdenskongressen, og inviterer dem som kan tenkes å bidra innenfor atferds- og samfunnsvitenskapelig forskning til en

Forsknings- og utviklingskonferanse i Uppsala 3.–4. september 1991, konferansepris (inkl. avgift/måltider) kr. 1000,-, to overnattinger kr. 1580,-.

Hensikten med Uppsalakonferansen er dels å oppmuntre, støtte og fremme nordisk deltaking i internasjonale sammenhenger, dels å diskutere presentasjonsformer og betingelser for å delta på kongressen i Australia. Det er en planlegginskomité i gang som arbeider med finansieringsmuligheter for deltakere med "papers".

Interesserte kan få nærmere informasjon om Uppsalakongressen hos Lars Kebbon, Centrum för Handikappforskning, box 170047, 750 17 Uppsala, tlf. 018-17 82 50.

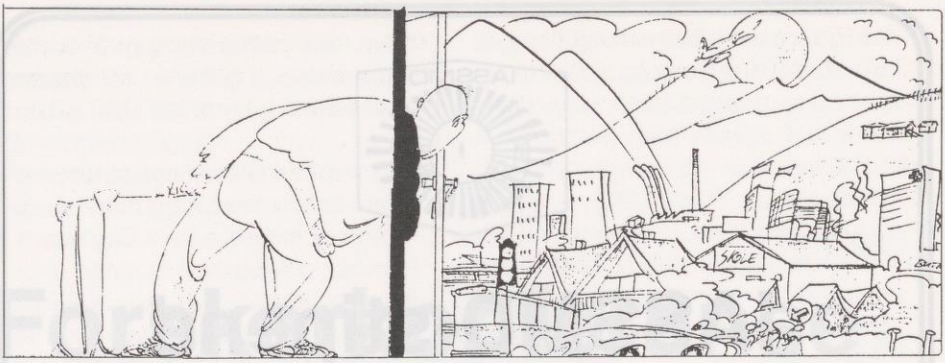
IASSMD-stipend til unge forskere

IASSMD* (International Association for the scientific study of mental deficiency) oppfordrer unge forskere under 30 år, som har vist lovende forskning innenfor feltet psykisk utviklingshemming om å søke IASSMD-stipend. Heldige søkere får gratistur til 9. Verdenskongress IASSMD + opphold dekket. Kongressen finner sted på Gold Coast, Queensland 5.–9. august 1992. Uttrukne søkere må presentere sitt vitenskapelige arbeid på kongressen.

Søknaden som må være sendt innen 31.12 1991, må inneholde fullstendig Curriculum vitae, detaljerte opplysninger om tidligere og nåværende forskning + navn/adresse på to personer for referanser, sendes til:

Dr. Kenneth Day,
Northgate Hospital,
Morpeth,
Northumberland NE61 3BP,
England U.K.
Tlf. (06770)51 22 81, ext. 251.

* International Association for the scientific study of mental defiency (IASSMD) ble grunnlagt i 1964 og har som mål å fremme vitenskapelig forskning omkring psykisk utviklingshemming i videste forstand fra hele verden. IASSMD arrangerer verdenskongress hvert 4. år og publiserer stoffet. Organisasjonen arrangerer også regionale konferanser i Europa, Asia og USA. IASSMD samarbeider med Verdens Helseorganisasdjon, den internasjonale foreldreorganisasjonen International League of Societies for persons with Mental Handicap o.a.

Reformen:

Seks måneder på vei

En omfattende samfunnsreform er snart seks måneder på vei, og utreder i Sosialdepartementet, *Ingvald Bastesen*, hadde ingen alvorlige bekymringer om sakens gang på de områder han berørte. Det var mer snakk om justeringer da han gjorde opp status på en "Erfaringsutveksling etter HVPU-reformen" i Oslo nylig.

Ingen stiller lenger spørsmål om Reformen for mennesker med psykisk utviklingshemming er riktig. I kommunene er dette prioritert arbeid; man jobber i det stille med enkeltsaker.

Så er det kanskje på tide å rydde opp i begreper. Selv i departementet strever man litt med uttrykk som "HVPU-reformen", "beboer", "boenheter", "vernet bolig" m.m., som er reminisenser fra en institusjonskultur.

Med Reformen går institusjonsavviklingen fortere enn antatt. HVPU-institusjoner skal være avviklet innen 1.1. 1996, men de fleste vil være tømt i løpet av 93/94.

Fagpersonalet er imidlertid i ferd med å forsvinne fra institusjonene. En lite ønskelig situasjon, understreket Bastesen, som mener kommunene må sikre seg kompetansen og tilby jobb i kommunen.

Det står endel igjen i forbindelse med boliger. Utflytting skjer i stor stil. Om mange flytter motvillig, går det bedre enn ventet for de fleste. Men det er uakseptabelt når kommunene tilbyr institusjonslignende boliger. Folk med psykisk utviklingshemming skal ha et vanlig hjem; det er ikke forbudt å bo sammen, men dette må skje etter eget valg uten å bli pådyttet samboere.

Klagesaker i forbindelse med flytting tar for lang tid. Noen stiller også spørsmål ved utskrivningsprosedyrene, om det er "bukken som passer havresekken" når helse- og sosialstyret har ansvaret.

Hjemmetjenestene skal administreres som for folk flest. Personalet er ansatt av kommunen, ikke av boligen.

– Det er jo ikke noe nytt for kommunene å gi tjenester til personer med psykisk utviklingshemming. Men Reformen har satt i gang en prosess som får betydning for mange, og den gir nye muligheter til å tenke gjennom hvordan de kan gjøres. Departementet får tilbakemelding, det går best i kommuner som tar intensjonene på alvor, sa Bastesen bl.a. Han antydet 700 nye studieplasser innen helse- og sosialfag. Bl.a. er det behov for kompetanse om autisme. Dessuten venter vi jo på Rettssikkerhetsutvalgets utredning. Den er lovet ferdig i slutten av juni.

Ingen tvangsflytting fra Vestnes

Det skjer ingen tvangsflytting av beboere på Hellandheimen som ønsker å bli boende i Vestnes kommune, går det fram av de siste meldinger. Kommunen avviste i første omgang beboere fra andre kommuner, men er senere kommet på andre tanker. Tvangsflyttingen, som ble omtalt i Rapport nr. 2/91, er altså avverget.

Fredrikstad Kommune 1600 FREDRIKSTAD Tlf.: 09-39 43 00	**Eidsberg Kommune** 1850 Mysen
Elses Mote 2900 Fagernes Tlf. 063-60 051	**GEAS** ARKITEKTER OG RÅDGIVENDE INGENIØRER A/S GEAS CHRISTIANSLUND ALLÉ 2 POSTBOKS 561, V. G. 1601 FREDRIKSTAD TLF. (09) 31 12 26 TELEFAX (09) 31 12 28
Local Partner P.b. 25 - Bogerud 0621 Oslo 6	**Apoteket Hegren** P.b. 553 - Krossen 4300 Sandnes
Harald Kapstad A/S 6815 Bygstad Tlf. 057-17 145	**Eggedal Bilservice** 3559 Eggedal Tlf. 03-71 46 56
Helgeroa Spekevarer A/S 3265 Helgeroa Tlf. 034-88 046	**Jølster Rør A/S** 6850 Skei i Jølster Tlf. 057-28 350
A/S Nymo Mek. Verksted Postboks 113 4891 Grimstad	**Norsk Arbeidsmandsforbund** Møllergt. 3, 0179 Oslo 1
BJERKREIM KOMMUNE 4389 Vikeså	**Langlo Marketing A/S** 6200 Stranda Tlf. 071-60 200
A/S ISKREM P.b. 3710 7002 Trondheim	**Stokke Bilservice** 3160 Stokke Tlf. 033-36 400
GRIMSTAD KOMMUNE 4890 Grimstad	**Moss Slangeservice a.s** Stengt. 5-1500 Moss - Tlf. (09)250940
Noractor Aluminium P.b. 53 1920 Sørumsand	**Bobygg A/S** Postboks 23, 3201 SANDEFJORD Tlf. 034 - 64 052

Norges Handelshøyskole
Helleveien 30, 5035 Bergen - Sandviken

A/S Eiendomsforvaltning
5010 BERGEN
Tlf.: 05-23 15 20

Sørfold Kommune
Helse- og sosialetaten
8226 Straumen

Rajotex Renseri A/S
Kongens gt. 7
0153 OSLO 1. Tlf. 02-41 70 38

Malerfirma Henrik Smalberget
Mobekk, 2435 BRASKEREIDFOSS
Tlf.: 064-23 444

ASPELIN RAMM

BØMLO KOMMUNE
5430 BREMNES

R. O. Jensen A/S
Karl Johansgt.
0154 OSLO 1

MB Møbelbua
5500 Haugesund
Tlf. 04-72 25 64

Graving og Grønt A/S
Graff, 2324 Vang
Tlf. 065-95 629

Frøya Kommune
7260 SISTRANDA

Felleskjøpet Trondheim

WARNER MUSIC NORWAY

Farsund Kommune
4550 FARSUND

Fretheim Hotell
5743 Flåm
Tlf. 056-32 200

Midtre Gauldal Kommune
7090 STØREN

Pers Matsenter
5443 BØMLO

Bjugn kommune
7160 Bjugn - Tlf. (076) 28 101

A/S Metode Renhold
Vanavn. 34, 1500 MOSS
Tlf. 09-26 71 11

Førde Fysikalske Institutt
6800 Førde
Tlf. 057-21 507

Sørum Mek. Verksted 3178 Våle Tlf. 033-60 066	**Jatronic A/S** P.b. 320 3191 HORTEN
Sentrum Pensjon Rosenberggt. 13, 5015 Bergen Tlf. 05-90 16 60	**ATLANTICA** FORSIKRING A/S P.O.B. 1798, Vika 0122 OSLO 1
ASKØY KOMMUNE *Helse- og sosialetaten* 5300 Kleppestø	**Vanylven Kommune** 6343 Fiskå
Korgen Markiseservice P.b. 17, 8646 KORGEN	**STRYN KOMMUNE** 6880 STRYN
Nielsen-Nielsen A/S P.b. 6335 - Etterstad 0604 OSLO 6	**GILJEVINDU** Gilje Trevarefabrikk a/s 4335 Dirdal Tlf. (04) 61 63 77
Etne Sparebank 5590 Etne	**Elfaco A/S** P.b. 27 - Abilsø 1105 Oslo 11
Brødr. Krohn A/S Falsensgt. 7 3190 Horten	**FLEBU AS Ticon** Ringeriksvn. 175 1313 Vøyenenga Tlf. 02 - 13 04 10
Elektro A/S Nordstrandvn. 69, 8000 Bodø Tlf.: 081-80 805	**Nord Norge Salgslag** P.b. 1, 9400 HARSTAD
THHS TH. HELLESØY SKIPSBYGGERI A/S 5474 Løfallstrand	**Ørstvet Regnskap** Østvedtvn. 5, 3942 SKJELSVIK Tlf.: 03-51 29 32
Vestlandske Steinindustri P.b. 1606 5501 Haugesund	**NORDREISA KOMMUNE** HELSE- OG SOSIALETATEN 9080 Storslett

G. H. DAHL Møllergt. 2 1890 RAKKESTAD	**Organon A/S** P.b. 325 1371 ASKER
NESSET KOMMUNE 6460 Eidsvåg i R.	**Norsk Personal A/S** Postboks 671 5001 BERGEN
Ringsaker Almening 2364 NÆROSET	**Merkantiltjeneste A/S** P.b. 312 1301 SANDVIKA
NIKE KONSULT A/S St. Hansgt. 8 4013 STAVANGER	KPMG Peat Marwick Sandviksboden 5 5035 Bergen - Sandviken
ÅRDAL KOMMUNE 5875 Årdalstangen	**ALTA KOMMUNE** HELSE- OG SOSIALETATEN 9500 Alta
TROMSØ KOMMUNE HELSE- OG SOSIALETATEN 9001 Tromsø	**Mosvik Helse- og Sosialetat** 7670 MOSVIK
Stjørdal Helse og Sosialetat 7500 STJØRDAL	**Vingelen Forbruksforening** 2542 VINGELEN Tlf.: 064-94 593
Strand og Grindahl A/S Ilavn. 32 1600 FREDRIKSTAD	**A/S Møre Trafo** 6230 SYKKYLVEN Tlf.: 071-51 700
Jordan* Håvard Marthinsensv. 30 – 0978 OSLO 9	**FJELLHAMMER** Fjellhammervn. 52 1470 Lørenskog
Rørvik Apotek 7900 Rørvik Tlf.: 07-79 04 28	**Metall Foredling** P.b. 6063, 0601 OSLO 6

Øylo Gjestgiveri
2970 ØYLO
Tlf.: 063-68 024

Torbjørn G. Andersen
Rusketeigen 5
6452 RØBEKK

NE Mekaniske A/S
P.b. 83
4056 Tananger

Den norske Bank

LYNGEN PLASTFABRIKK A/S
Oljetanker
P.b. 34
9061 Lyngseidet
Tlf. 089/10 506

Teppehuset Lagunen
Kronåsvn. 12
5046 Rådal

Tannlege Per Bådshaug
2686 Lom
Tlf.: 062-11 418

Reko Regnskap A/S
Prinsensgt. 3B
0152 OSLO 1

Røros Kommune
7460 Røros

FORSAND KOMMUNE
4110 Forsand

Meraker Kommune
7530 Meraker

ELVERUM KOMMUNE
HELSE- OG SOSIALETATEN
2400 Elverum

Ulstein Kommune
Helse- og sosialetaten
6065 ULSTEINVIK

Malvik Kommune
Helse- og sosialetaten
7550 HOMMELVIK

ØYESTAD KOMMUNE
Helse- og Sosialetaten
4883 Bjørbekk

Høland Data-Service A/S
1960 Løken
Tlf. 06-85 11 33

Snillfjord Kommune
7210 SNILLFJORD

NARVESEN
P.b. 6125 Etterstad
0602 Oslo 6
Tlf.: 02-57 30 16

Porsgrunn Kommune
3900 PORSGRUNN

Lierne Kommune
7882 Nordli

A/S Melbu Verft
P.b. 4
8491 MELBU

Schjølberg Kjøleservice
P.b. 149
7461 Røros

Basse Gundersen A/S
P.b. 1029
3701 SKIEN

Amdahl & Steen
Elvestien 1
7600 Levanger

Støtt arbeidet for psykisk utviklingshemmede

Trønder Glass & Fasade
P.b. 163
7075 Tiller

KAFFEHUSET
FRIELE
Postboks 175 – 5051 Nesttun

Solvang Bygg
Skjoldavn. 138
5500 Haugesund

Lindås Fysikalske Institutt
5150 Lindås
Tlf. 05-36 03 33

Moltzaus Tankrederi A/S
Heierdalsgt. 1
0160 OSLO 1

Scancool A/S
Fjordgt. 46/48
7010 Trondheim

Norddal Kommune
Helse- og sosialetaten
6210 Saldal

Leira Blomster
2920 LEIRA

Egil Lien Maskindrift
Gressvn. 6, 1890 RAKKESTAD

Trondheim Kommune
Avd. for Helsevern og Sosial Omsorg
Prinsensgt. 61, 7000 Trondheim

Karmsund Kabel TV A/S
P.b. 84
4262 Araldsnes

Maximat A/S - Ekko
TELEFON 14 19 40 – KLEPPESTØ

Miljøindustri a.s
Et Aker selskap
Munkedamsvn. 45, P.b. 1386 Vika, 0114 Oslo 1
Tlf. 02/83 84 24 - Fax 02/83 84 01

KÅFJORD KOMMUNE
Helse- og Sosialetaten
9070 Olderdalen

Capricorn Pizzahus
Storgt. 23
3200 Sandefjord

Halsa Bygg A/S
8178 Halsa
Tlf. 081-50 516

Autohuset A/S
Hornbergvn. 11
7038 Trondheim

A/S TRØNDERDYKK
Postboks 411
7801 NAMSOS

SANDNES BOLIGBYGGELAG
SANDNES BBL

NCR Open, Cooperative Computing
The Strategy for Managing Change
Wdm. Thranesgt. 98. 0131 Oslo 1.
Tlf. 02-35 35 00.

Arkitektsenteret A/S
Postboks 160
4580 Lyngdal

Aure Samvirkelag
6690 AURE

Jan Erik Dyvi A/S
Munkedamsvn. 45
0250 Oslo 2

Arild Lønseth A/S
6400 MOLDE

HYDRO ALUMINIUM
Høyanger
5901 Høyanger

NORGROS A/S
Din BYGG MAKKER
Fyrstikkalléen 17, 0604 Oslo 6 - Tlf. 02/68 70 70

Ekornes A/S
1900 FETSUND
Tlf.: 06-88 21 30

SNÅSA KOMMUNE
HELSE- OG SOSIALETATEN
7760 Snåsa

A/S Elektro Fabrikken
P.b. 55 - Skøyen
0212 Oslo 2

Lumiance Norge A/s
Belysning en gros

TROMØY KOMMUNE
Helse- og Sosialetaten
4818 Færvik

UTLEIE-SERVICE as
Drammensvn. 154, 0212 Oslo 2

Midsund Kommune
Helse- og sosialetaten
6410 MIDSUND

R. Søreide Prenteverk
6860 Sandane

SVELVIK KOMMUNE
3060 Svelvik

Myre Gruppen A/S
Havnegt. 1
8430 Myre

KLÆR PÅ SIDEN AV DET VANLIGE!
zeffer a/s
Erik Mogensønsv. 28, 0594 Oslo 5
Tlf.: 02-64 86 56

K. & G. Lines
P.b. 56
5034 Ytre Laksevåg

Alf Smith Lotteritjeneste
Hurumvn. 39, 3474 ÅROS
Tlf.: 02-85 83 82

Mecano Maskin Fabrikk
6037 Eidsnes

HTH Kjøkken
Seljestadvn. 97
9400 Harstad

Enerhaugen Arkitektkontor AS
Sørligt. 8, 0577 Oslo 5
Tlf. 02-68 38 02

Reg. rev. Håkon Haveland
P.b. 326
4341 Bryne. Tlf. 04-48 35 61

Ørn Butikkene
7750 Binde
Avd. 1464 Fagerstrand

BRØDRENE DAHL A/S
Grensevn. 65/67.
0663 Oslo 6.

Lofstad Sport og Fritid A/S
Storgt. 23
2000 Lillestrøm

Mekan A/S
4300 Sandnes
Tlf. 04-63 00 46

Sørøysund Kommune
Sosialkontoret
9601 Hammerfest

Adv. Terje Finsrud
2760 Brandbu
Tlf. 06-33 54 00

Juvelérfatteren

LENVIK KOMMUNE
SOSIALKONTORET

ANDERS WILHELMSEN & CO.
SHIPOWNERS & OPERATORS
P.b. 452
0104 OSLO 1

Hjelpemiddelsentralen
P.b. 459
8001 BODØ

A/S Clausen Kaldager & Co.
Magnus Barfotgt. 25
5015 Bergen

Johan G. Olsen Industrier A/S
Postboks 232, 4601 KRISTIANSAND
Tlf.: 042-25 600

Farsunds Avis
4551 FARSUND
Tlf.: 04-39 04 44

Foyns Blomsterhandel
Nordal Griegsgt. 13, 8600 MO I RANA
Tlf.: 087-50 590

SKIEN KOMMUNE
SOSIALKONTORET

Olaf Helge Ask A/S
3300 HOKKSUND
Tlf. 03-75 10 52

Moss Boligbyggelag
Fritjof Nansens gt. 8, 1500 MOSS

ÅLESUND KOMMUNE
6000 ÅLESUND

Aktietrykkeriet i Trondheim
Sorgenfrivn. 18
7031 TRONDHEIM

KREDITKASSEN
CHRISTIANIA BANK OG KREDITKASSE

Høyanger Regnskapsservice
Postboks 143, 5900 Høyanger
Tlf.: 057-12 862

L/L Nordfjord/Sunnmøre BILLAG
6880 STRYN

Trafikanten
Jernbanetorget 1
Tlf. 0154 OSLO 1

A. Bang Bilruter
8186 TJONGSFJORDEN

Tollpost Globe
Grønlandsleiret 31
0190 OSLO 1

O. Rydningen
Øl og Mineralvannutsalg
Salcksgt. 12. 8480 Andenes

GJENSIDIGE

Hof Sparebank
2266 Arnebery 066/53 160

Thorgny Haanes
Slemdalsvn. 72
0373 OSLO 3

Erling Johnny Larsen
1520 VÅLER

Betong
entreprenørforretning – Elementfabrikk
4301 Sandnes – tlf. 04/60 52 00

Alt til et vellykket arrangement

* Over 200 retter.
* Utleie av servise, glass, bestikk, serv.fat og duker
* Serveringshjelp og kokker
* Party-telt, fjordturer.
* Med en eneste telefon ordner du alt som hører til et vellykket arrangement

SAS SERVICE PARTNER
Tlf. 65 50 50

Rindal Kommune
6657 RINDAL

BORDEWICK REISEBYRÅ
HÅKON BJERCKE GROUP
Stemersgt. 4
0184 Oslo 1. Tlf. 02-17 18 60

BEISFJORD
SEMENTVAREFABRIKK A·S
(082) 54102 - Fjordveien 203 8522 Beisfjord

HERØY KOMMUNE
Helse- og Sosialetaten
8850 Herøy

Whirlpool
P.b. 173, 0612 Oslo 6

Hobbelstad og Rønning
3300 Hokksund
Tlf. 03-75 30 44

Norsk Forbund for Arbeidsledere
Youngsgt. 11. 0181 OSLO 1.

Honeywell
Helping you control your world
P.b 263 – 1371 Asker

HAMAR KOMMUNE
Strandgt. 23, 2300 Hamar

Haugesund Meierier
Karmsundgt. 51
5501 Haugesund

VÅGSØY KOMMUNE
6700 MÅLØY

Egon F. Steiner A/S
P.b. 1214
3701 Skien

Aremark kommune
1770 AREMARK

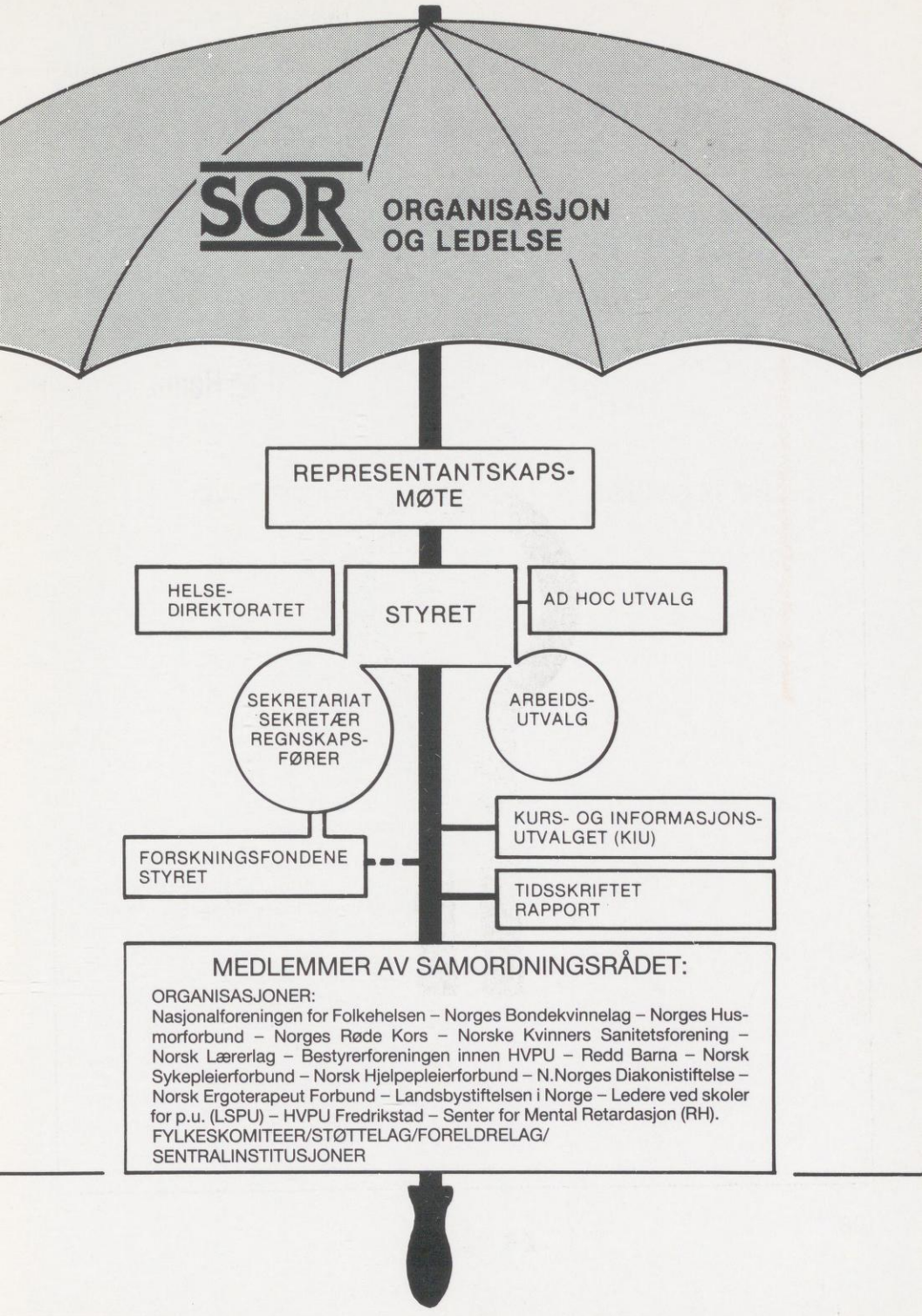
hd HANSEN & DYSVIK A/S
Torggt. 71 HAMAR – Storgt. 20 GJØVIK

NITTEDAL KOMMUNE
Helse- og sosialetaten

Norsk Jernholding A/S
Postboks 308
1301 Sandvika

Finn Olsen Renovasjon
Gullaug Kleiva 4
3400 LIER

Postmuseet
P.b. 1181 Sentrum
0107 OSLO 1

SOR
ORGANISASJON
OG LEDELSE
REPRESENTANTSKAPS-
MØTE
HELSE-
DIREKTORATET
STYRET
AD HOC UTVALG
SEKRETARIAT
SEKRETÆR
REGNSKAPS-
FØRER
ARBEIDS-
UTVALG
KURS- OG INFORMASJONS-
UTVALGET (KIU)
FORSKNINGSFONDENE
STYRET
TIDSSKRIFTET
RAPPORT
MEDLEMMER AV SAMORDNINGSRÅDET:
ORGANISASJONER:
Nasjonalforeningen for Folkehelsen – Norges Bondekvinnelag – Norges Husmorforbund – Norges Røde Kors – Norske Kvinners Sanitetsforening – Norsk Lærerlag – Bestyrerforeningen innen HVPU – Redd Barna – Norsk Sykepleierforbund – Norsk Hjelpepleierforbund – N.Norges Diakonistiftelse – Norsk Ergoterapeut Forbund – Landsbystiftelsen i Norge – Ledere ved skoler for p.u. (LSPU) – HVPU Fredrikstad – Senter for Mental Retardasjon (RH).
FYLKESKOMITEER/STØTTELAG/FORELDRELAG/
SENTRALINSTITUSJONER

1061
UNIVERSITETSBIBL. I OSLO
AVISKONTORET
DRAMMENSVN. 42
0255 OSLO 2

Utgiver:
SAMORDNINGSRÅDET –
Råd for samordning av humanitært og yrkesmessig arbeid for psykisk utviklingshemmede

Returadresse:
RAPPORT
Postboks 98, 3570 ÅL

Holmestrand Handelstrykkeri A/S